

Foto: Paul Shimmings

Preferanse for ulike grasarter hos grågjess

Lise Hatten, Jørn Høberg, Eva Narten Høberg og Ronald Bjørn

Kan valg av grasart i eng bidra til å redusere beiteskader forårsaket av grågås? En undersøkelse av gjessenes preferanse hos fem ulike grasarter viser at hundegras og timotei beites lite av gås når de har andre arter å velge i.

Bakgrunn

Bestanden av grågås har økt kraftig de siste 15-20 årene. Samtidig gror tidligere gåsebeiteområder langs kysten igjen. Dette har ført til økte gåsebeiteskader på innmark.

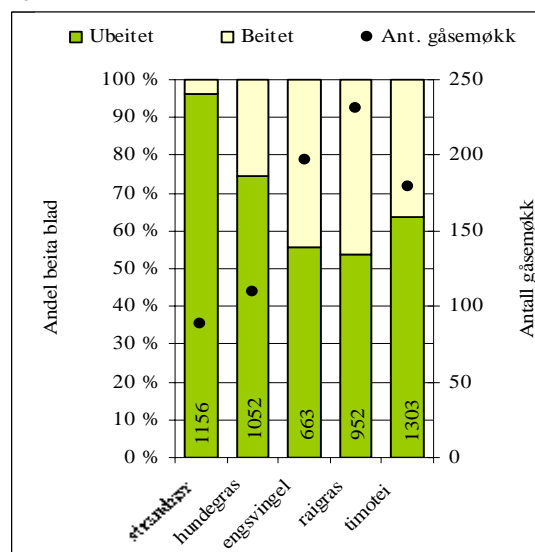
Det har vært utarbeidet lokale forvaltningsplaner for gås i flere kommuner de siste årene. Et gjennomgående prinsipp i disse er bruk av "skremmeområder" og "friområder". Sammen med andre faktorer, som for eksempel grad av forstyrrelse, er matkvaliteten viktig for gjessenes valg av beiteområde. Gras er viktig føde for gjess. På bakgrunn av dette ble det etablert et prosjekt som skulle undersøke om grågjess prefererer noen grasarter framfor andre.

Metoder

I et forsøksfelt på innmark ble artene strandrør, hundegras, engsvingel, raigras og timotei sådd ut i striper. I hver av stripene ble gjessenes arealbruk målt ved å registrere antall gåsemøkk og andel beita blad i fem prøveruter og i to kontrollruter.

Resultater og diskusjon

En statistisk test av sammenhengen mellom antall gåsemøkk og andel beita blad viser en positiv, signifikant sammenheng. I den videre behandlingen er andel beita blad brukt som mål på gjessenes arealbruk. Andel beita blad og antall gåsemøkk i hver av artene er vist i figuren nedenfor.

Andel beita og ubeita blad (venstre akse) og totalt antall gåsemøkk (høyre akse). Antall undersøkte blad for hver art er oppgitt nederst på hver søyle.

Strandrør og hundegras beites mindre enn raigras, engsvingel og timotei, og timotei beites mindre enn raigras. Det er ikke signifikante forskjeller i andel beita blad mellom engsvingel og raigras. Det forholdsvis høye antallet gåsemøkk i strandrør, se figuren. Dette kan skyldes at stripa med denne arten lå mellom resten av forsøksfeltet og ei grøft gjessene bruker til å bade og drikke. De kan dermed ha lagt igjen møkk i strandrørfeltet uten å ha beitet der.

Undersøkelsen viser at strandrør og hundegras trolig kan brukes for å redusere gåsebeiteskader på innmark. Strandrør har tradisjonelt vært lite brukt til fordyrking. Bruk av denne arten fordrer at høsting skjer på et tidlig utviklingstrinn. Arten er sårbar for jordpakking ved kjøring. Hundegras er utsatt for overvintringsskader, og er lite brukt i høyere-liggende strøk og i nord. Er klimaet tilstrekkelig gunstig, er hundegras en aktuell forplante. Forskjellene i andel beita blad mellom de andre artene i forsøket er små, men raigras beites noe mer enn timotei. Trolig er andre faktorer, som for eksempel forstyrrelse og beliggenhet, av større betydning for gjessenes valg av beiteområde enn hvilke(n) av grasartene timotei, raigras eller engsvingel som dyrkes der.

I områder med gåsebeiting i mytetida kan det være verdt å undersøke om en sone med strandrør eller hundegras i den delen av enga som ligger nærmest området der gjessene oftest ankommer enga reduserer beitepresset fra gjess. I mytetida kan ikke gjessene fly, og ankommer ofte dyrka mark fra strandområder.

I forbindelse med etablering av friområder for gjess kan man trolig oppnå god effekt ved å kombinere en *god beliggenhet* i form av godt utsyn og lite forstyrrelse med å *så ut de artene gjessene best liker* i dyrka eng innenfor friområdene. I fore-liggende undersøkelse refereres timotei, raigras og eng-svingel. Flere undersøkelser viser at riktig bruk av gjødsling også er viktig for å gjøre et område så attraktivt som mulig.

Konklusjon

Grågås prefererer engsvingel, raigras og timotei foran hundegras og strandrør. Raigras prefereres foran timotei. Det er ikke signifikant forskjell i preferanse mellom hundegras og strandrør.

Strandrør eller hundegras i en sone mellom eng og gjessenes ankomstrute kan være et mulig tiltak i områder som er utsatt for beiting i myteperioden, men effekten av dette bør undersøkes. I friområder er det viktig med en forvaltning som bl.a. sikrer tilgang til arter gjessene finner attraktive. I vår undersøkelse er timotei, raigras og engsvingel slike arter. Av disse anbefales engsvingel.

Fagredaktør denne utgaven:
Fou- leder Ronald Bjøru, Bioforsk Nord Tjøtta

Ansvarlig redaktør:
Forskningsdirektør Nils Vagstad, Bioforsk

ISBN-10 82-17-00046-8
ISBN-13 978-82-00046-4
ISSN 0809-8654

www.bioforsk.no

Bioforsk:

Trygg matproduksjon, rent miljø og økt verdiskapning basert på langsiktig ressursforvaltning

- Lokalisert over hele Norge
- Organisert i sju sentra
- 500 medarbeidere
- Omsetning 320 mill. kr

Bioforsk, Fr. A. Dahlsvei 20, 1432 ÅS
Tlf. 64 94 70 00
Faks. 64 94 70 10
post@bioforsk.no